

คนจน คนรวย และน้ำท่วม

วรากรณ์ สามโกเศศ
มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต

“คนจนยอมทอนจมน้ำเพื่อคนรวย” “คนปทุมธานี นนทบุรี อัญญา
ต้องยอมจมน้ำเพื่อคนกรุงเทพฯ” “คนกรุงแสนสบายเมื่อเทียบกับคนจังหวัดน้ำท่วมอื่น ๆ”
ฯลฯ ความเชื่อเหล่านี้อาจมีความจริงอยู่บ้าง แต่เมื่อพิจารณาลงไปลึก ๆ แล้วผู้เขียนเห็นว่าเป็นมายาคติ

ในเรื่องคนจนต้องเสียสละเพื่อคนรายนั้นเป็นมายาคติที่อันตรายต่อความมั่นคง
บั่นทอนความสามัคคีของสังคม และที่สำคัญคือไม่เป็นความจริง

เขตชั้นในที่กรุงเทพมหานครพยายามปกป้องเป็นไซในหินนั้น ไม่ได้มีเฉพาะ
คนรวยอยู่อาศัย แท้จริงแล้วมีคนจนอยู่มากมายกว่าหลายเท่า ไม่เชื่อลองมองไปรอบตัว
ใน กทม. ก็จะเห็นรถเข็นขายอาหาร ขายของข้างถนน ผู้คนรกรกโดยสาธารณะอย่าง
ขวั๊กไขว่ ฯลฯ ผู้คนเหล่านี้คงเรียกไม่ได้ว่าเป็นคนรวย

ตามหลักเศรษฐศาสตร์แล้ว ผู้คนที่ประกอบธุรกิจในภาคไม่เป็นทางการ
(informal sector) ดังตัวอย่างข้างต้นซึ่งไม่น่าจะจัดว่าเป็นคนรวย ต้องอยู่อาศัยและทำธุรกิจ
ในย่านที่มีคนอยู่อาศัยหนาแน่นเพื่อให้ต้นทุนการเดินทางและอยู่อาศัยต่ำ ดังนั้นคนเหล่านี้จึง
มักอาศัยในชุมชนแออัดหรือบ้านเช่าไม้ ซึ่งชุมชนเหล่านี้มีอยู่เต็มไปหมดในเขตไซในหิน

ตลอดสองฝั่งคลองเกือบทุกแห่งในเขต “ไซในหิน” จะมีบ้านเรือนในลักษณะ
ชุมชนแออัดตั้งอยู่เป็นแนวและหลายแห่งมักถูกล้างไปในคลองด้วย ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก
ความไม่ชัดเจนในความเป็นเจ้าของที่ดินบริเวณริมคลองหลายแห่ง ความไม่ชัดเจนเช่นนี้
เกิดขึ้นในที่ใด ชุมชนแออัดก็มักเกิดขึ้นเป็นเงาตามตัว

คนรวยในบ้านที่มีรั้วนั้นมีอยู่จริงในเขต “ไซในหิน” แต่มีจำนวนประชากร
รวมกันน้อยกว่าคนจนอย่างแน่นอนถึงแม้มูลค่าทรัพย์สินรวมกันจะมากกว่าคนจนหลายหมื่น

หลายพันเท่าก็ตาม ข้อสรุปก็คือเขตชั้นในไม่ใช่เขตของคนประเภทเดียวคือคนรวย หากปนเปกันไป

ถ้าจะเถียงว่าคนนอกเขตต้องทนทุกข์ทรมานเพื่อรักษาสมบัติมหาศาลของคนรวยในเขตชั้นในก็ต้องบอกว่าสมบัติของคนเหล่านี้อยู่ในเขตนอกเมืองก็มีไม่น้อย เช่น นิคมอุตสาหกรรม บ้าน ที่ดิน ฯลฯ และก็จมน้ำเช่นเดียวกัน

คำถามต่อไปก็คือเหตุใดต้องปกป้องเขตชั้นในถึงกับต้องมีคันกันน้ำโดยรอบอย่างกว้างขวาง คำตอบง่าย ๆ ก็คือถ้าน้ำท่วมแล้วมันจะเกิดความเสียหายอย่างร้ายแรงในด้านเศรษฐกิจแก่ประเทศโดยรวม

เขตชั้นในของกรุงเทพมหานครนั้นเชื่อว่าเป็นแหล่งผลิตรายได้โดยตรงหรือมีส่วนในการสร้างรายได้ในเขตอื่นของประเทศรวมกันไม่ต่ำกว่าร้อยละ 30-40 ของ GDP ซึ่งการสร้างรายได้ก็หมายถึงการจ้างงาน และกิจกรรมทางเศรษฐกิจอื่น ๆ เช่น ธุรกิจการค้า การบริการ ฯลฯ

เขตชั้นในจึงเป็นฐานของภาษีที่สำคัญมากของรัฐบาล ถ้าฐานภาษีนี้ถูกกระทบ รัฐบาลจะขาดรายได้ไปเป็นอันมาก รายจ่ายต่าง ๆ ของรัฐบาล เช่น งบประมาณสำหรับการฟื้นฟูประเทศหลังน้ำท่วม ซึ่งรวมเงินชดเชยประชาชนด้วยก็จะเป็นปัญหา

นอกจากนี้เขตชั้นในยังเป็นฐานของการท่องเที่ยวซึ่งนำเงินมหาศาลเข้าประเทศ และการจ้างงานอีกนับล้านคน ถ้าสถานที่ท่องเที่ยวสำคัญของประเทศหลายแห่งซึ่งอยู่ในเขตชั้นในถูกน้ำท่วมเสียหาย ธุรกิจท่องเที่ยวซึ่งเป็นหัวใจสำคัญของเศรษฐกิจไทยก็จะเสียหายอย่างมหาศาลตามไปด้วย

ศูนย์กลางของการบริหารงานของประเทศ ซึ่งตั้งอยู่ในเขตชั้นในคือหัวใจของความต่อเนื่องของการบริหารงานของประเทศ ถ้าศูนย์กลางประสาทของร่างกายเสียหายแล้ว อวัยวะต่าง ๆ ก็จจะรวนเรไปด้วย

ในเขตชั้นนอกนั้นก็ประกอบด้วยคนรวยและคนจนเคล้ากันไปเช่นกัน โดยมีจำนวนคนจนมากกว่าคนรวยอย่างแน่นอน (หากใช้สถิติที่ว่าคนจนมีจำนวนท่วมทั้งประเทศไทย และมีคนรวยแทรกเป็นยาดำ ดังนั้นทั้งเขตชั้นนอกและชั้นในไม่ได้มีลักษณะพิเศษเฉพาะตัวเชิง

เศรษฐกิจพอที่จะเรียกว่าเป็นเขตคนจนหรือเขตคนรวย) โรงงานอุตสาหกรรม บ้าน ที่ดิน ฯลฯ มากมายก็เป็นสมบัติของคนรวยทั้งในและนอกประเทศ

การที่คนในเขตชั้นนอกต้องจมน้ำเพื่อคนชั้นในนั้นเป็นความจริง แต่มิได้อยู่ในบริบทของชนชั้น กล่าวคือคนจนต้องจมน้ำเพื่อคนรวย ดังที่เป็นมายาคติของคนบางกลุ่ม

“คนปทุมธานี นนทบุรี อยุธยา ต้องยอมจมน้ำเพื่อคนกรุงเทพฯ” เป็นอีกมายาคติหนึ่ง เมื่อมวนน้ำมหาศาลมาถึงอยุธยา ปทุมธานี นนทบุรี พื้นที่บางส่วนของจังหวัดเหล่านี้ก็อยู่ได้น้ำเป็นธรรมดา ถึงไม่มีกรุงเทพมหานครตั้งอยู่ทางใต้ก็ต้อง “จมน้ำ” อยู่ดี

อย่างไรก็ดีคำกล่าวนี้มีมูลความจริงอยู่บ้าง เมื่อพูดถึงความทนทุกข์ทรมานที่คนเหล่านี้ต้องประสบหนักมากขึ้นและเนิ่นนานมากขึ้น เพื่อมิให้กรุงเทพฯชั้นในถูกน้ำท่วม “ส่วนที่เพิ่มขึ้น” ของความทุกข์ทรมานเกินไปจากที่เกิดขึ้นโดยธรรมชาติจากน้ำท่วมนี้ต่างหากคือความจริง ไม่ใช่การถูกน้ำท่วมทั้งหมด

แนวคิดการชดเชย “ส่วนที่เพิ่มขึ้น” นี้เพื่อความเป็นธรรมเป็นสิ่งพึงพิจารณาไม่ว่าจะเป็นการสูญเสียพืชผลเกษตรกรรม บ้านเรือนที่เสียหาย โรงงาน สินค้า หรือความไม่สะดวกสบายของประชาชน

ถ้าใครบอกว่าคนกรุงแสนสบายเมื่อเทียบกับคนจังหวัดอื่นที่ถูกน้ำท่วม ก็ขอให้ไปดูคนกรุงฝั่งธนบุรี คนกรุงแถบสายไหม ดอนเมือง จตุจักร บึงกุ่ม ฯลฯ ดูบ้าง

ความเข้าใจดังกล่าวเหล่านี้เมื่อพิจารณาให้ดีแล้วจะเห็นว่าเป็นมายาคติทั้งสิ้น คนจนมิได้ต้องจมน้ำเพื่อคนรวยในกรุง คนต่างจังหวัดใกล้กรุงเทพฯที่ถูกน้ำท่วมมิได้ถูกน้ำท่วมเพื่อคนกรุง และคนกรุงมิได้สบายกว่าคนจังหวัดอื่นที่ถูกน้ำท่วม

ถ้าท่านยังตอกย้ำมายาคติเหล่านี้อยู่ทุกวัน ระวังนะครับ อาจมีคนกรุงซีโมโหต่อย่นักเลงปากโวเพื่อสั่งสอนให้สะใจอีกสัก 5 เข็มก็เป็นได้
